

Karar 2324 (2020)¹

Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar

Parlamentar Asamble

1. AKPM, 2014 ila 2018 yılları arasında dünya çapında her gün bir kayıtlı göçmen çocuğun kayıp veya ölü olarak bildirildiği BM raporlarından derin kaygı duymaktadır. AKPM, bu verinin buzdağının ucu olduğunun ve gerçekte daha fazlasının başka bir ülkede sığınak arama sırasında ölmüş veya kaybolmuş olduğunun, fakat bu kaybolmaların kayıt altına alınmadığının farkındadır. AKPM; Europol'ün Ocak 2016'da Avrupa'da 10,000 göçmen küçüğün kaybolduğu ve Alman yetkililerin 9000 göçmen küçüğün Almanya'da kayıp olduğu beyanlarına dikkat çeken Avrupa'daki refakatsiz küçüklerin korunmasını uyumlaştırmaya ilişkin 2136 (2016) sayılı Karar'ına atıf yapar. Bu rakamların kayda değer ölçüde azalmadığı görülmekte ve kayıp mülteci ve göçmen çocukların durumuna ilişkin ciddi uluslararası farkındalık eksikliği sürmektedir. .

2. Çocuklar, göçmenler ve sığınmacıların özellikle korumasız bir grubudur ve bu sebeple yolculukları boyunca karşılaştıkları şiddet, cinsel istismar, insan kaçakçılığı ve sömürü gibi birçok tehlikeye karşı özel korunmaya ihtiyaç duyarlar. Göçmen ve mülteci çocuklara yönelik şiddet biçimlerinin çoğu; onları her şeyden önce çocuk, daha sonra göçmen ve mülteci olarak hak ettikleri koruma ve bakımdan daha da uzaklaştıran gizli ağlarda "yok olup" ortadan kaybolmalarına neden olmaktadır. Ulusal parlamentolar ve üye ülkelerin hükümetleri göçmen ve mülteci çocukların kaybını önlemek için çocuğun üstün yararı neyi gerektiriyorsa onu yapmalı, böylece onların yaşamlarına, manevi ve zihinsel bütünlüklerine olan riskleri azaltmalıdır.

3. Suç faaliyetleri, çocuk göçmenlerin ortadan kaybolmasının tek nedeni olmaktan uzaktır. Standardın altında kabul koşulları, gözaltına alınma korkusu, toplu geri dönüşler veya geri gönderme ve iyi bir vesayetin eksikliği, diğerler sebeplerin yanı sıra, çocukların ideal varış yerlerine yardımsız ulaşma ümidiyle ya tek başlarına, ya da küçük gruplarda kaybolmaları için ek sebeplerdir. Dolayısıyla bu faktörler çocukların daha fazla travma, şiddet ve istismara yöneldikleri bir tuzağa dönüşmektedir.

4. AKPM, tüm Avrupa Konseyi üye devletlerinin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraf olduklarını ve bu nedenle çocukların refahları için gerekli tüm koruma ve özeni sağlayarak çocukların yüksek faydasını başlıca etmen olarak değerlendirmeleri gerektiğini hatırlatır. Bu anlamda, üye Devletler aşağıdaki hususları sağlamalıdır:

4.1. Statülerine bakılmaksızın tüm mülteci ve göçmen çocuklara en yüksek koruma sağlanmalıdır.

4.2. Çocuk göçmenler ve mülteciler için kabul koşulları ve bakım, çocukların korunmasına ilişkin özel gereksinimleri göz önünde bulundurularak temel hak ve ihtiyaçları karşılamalı ve çocuklar hiçbir şekilde gözaltına alınmamalıdır.

4.3. Mülteci ve göçmen çocuklar mümkün oldukça aileleri ile birlikte yerleştirilmelidir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 22. maddesine uygun olarak birbirinden ayrılmış mülteci ve göçmen aileleri bir araya getirmek için her çaba gösterilmelidir.

¹ 30 Ocak 2020 tarihli Asamble görüşmesi (8'inci oturum) (Bkz. Doc. 15026, Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler Komisyonu Raporu, Raportör: Sayın Serap Yaşar ve Doc. 15032 Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu Görüş Raporu, Raportör: Lord Touhig). Metin, Asamble tarafından 30 Ocak 2020 tarihinde (8'inci oturum) kabul edilmiştir.

4.4. Bir göçmen veya mülteci çocuğun kaybolması durumunda, ebeveynler, aile üyeleri ve arkadaşlara çocuk koruma kurumları ve polisle iletişime geçecek gerekli bilgi ve araçlar verilmelidir. Çocuk mülteci ve göçmenlere ayrıca, çocuk koruma kurumları veya polis ile iletişime geçme durumları olduğunda bunu yapabilmeleri için gereken bilgi ve imkân verilmelidir. Polis ve çocuk koruma kurumları kayıp çocuk mülteci ve göçmen vakalarına cevap verecek şekilde eğitilmelidir.

4.5. Okullar, kabul merkezleri ve mülteci ve göçmen çocukların barınmasından ve ihtiyaçlarının karşılanmasından sorumlu olanlar, çocuk kaybolduğunda çocuk koruma kurumları ve polisi hemen bilgilendirmelidir.

4.6. Göçmen ve mülteci çocukların kaybolmalarıyla ilgili araştırmalar desteklenmeli ve teşvik edilmeli ve bu alandaki politika ve uygulamalara katkı vermeye hizmet etmelidir.

4.7. Çocuklar dâhil olmak üzere mülteci ve göçmenlerden kayıp mülteci ve göçmen çocuk sorununa karşılık olarak gelen geri bildirimler, ulusal insan hakları kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin yardımı ile uygun, kullanılabilir ve güvenli bir şekilde dikkate alınır. Bu göç ve mülteci statüsü prosedürlerini geciktirmemeli, engellememeli ve olumsuz etkide bulunmamalıdır.

4.8. Basılı, görsel-işitsel ve sosyal ağlar da dâhil olmak üzere ulusal ve bölgesel medya, mülteci ve göçmen çocukların ortadan kaybolması ile ilgili duruma karşı uyarılmalı ve dağıtılan bilginin polis prosedürlerine veya kişisel mahremiyet hakkına müdahale etmemesi temin edilerek, kayıplar hakkında farkındalık sağlanmalı ve kayıp çocukların bulunmasına yardım etmek için uygun eylemler başlatılmalıdır. Parlamenter Asamble, ailelerin birleşmesi amacıyla kayıp çocukların aranması ve kayıpların engellenmesine yönelik iyi uygulama veri tabanını çeşitli medya kaynakları aracılığıyla yayımlayarak örnek teşkil etmelidir.

4.9. Çocuk mülteci ve göçmenlerin kaybolmasını engellemek için kolluk ve adli makamlar arasındaki uluslararası iş birliği, Interpol, Schengen Bilgi Sistemi, Europol ve Eurojust aracılığıyla ve karşılıklı hukuki iş birliği yoluyla artırılmalıdır. Kaybolan çocuk mülteci ve göçmenler, Interpol'ün sarı bültenlerine dâhil edilmeli ve Schengen Bilgi Sisteminde ihbar konusu yapılmalıdır.

4.10. Kayıp çocukları bulmaya yardım eden sivil toplum kuruluşları çalışmalarında desteklenmeli; bu çalışmalar engellenmemeli veya yanlış kullanılmamalıdır. Bu organizasyonların farkındalık yaratma kampanyaları ve Kayıp Çocuklar Avrupa gibi yardım hatları finansal ve insan kaynakları açısından desteklenmelidir. Üye Devletlerin ulusal mevzuatlarında, kayıp mülteci ve göçmen çocuklar alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini kolaylaştıran hükümler yer almalıdır.

4.11. Mülteci ve göçmen çocukların kaybolmasını engellemek için gerekli mali fonlar sağlanır.

5. Belgesiz çocuk göçmenler aşırı derecede korumasızdır çünkü yasaların ve korumasından yoksundurlar. Göçmen çocukların belgesiz olma veya kalmaya devam etme durumunu engellemek için, üye Devletler aşağıdaki hususları sağlamalıdır:

5.1. Belgesiz göçmen çocukların yetkililerle ilk temasında etkin ve uygun bir yöntemle kayıtları yapılmalı ve isim, doğum yeri ve tarihi, ebeveynlerinin adı, biyometrik yüz resmi, dijital parmak izi ve diğer tanımlayıcı bilgileri kaydedilerek, değiştirilmiş Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine Dair Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin (ETS N° 108) hükümleri dikkate alınarak kimliği tespiti yapılmalıdır. Kayıt, biyometrik verinin alımı ve tanımlama sırasında, çocukların insan haklarının korunmasına ve çocuğun üstün yararına, özel koruma önlemlerine başvurma dâhil olmak üzere, gerekli özen gösterilmelidir. Söz konusu çocuklar, bu verinin nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilmelidir. Parmak izi alınırken hiçbir şekilde fiziksel ve psikolojik kuvvet kullanılamaz.

5.2. Belgesiz çocuk göçmenlere dair kayıt ve kimlik tespiti verileri toplandıktan sonra, bu bilgiler Interpol, Schengen Bilgi Sistemi (SIS), Frontex ve ikili anlaşmalar aracılığıyla paylaşılmalıdır. Bu,

göçmen çocukların bir ülkede kayıtlıyken başka bir ülkede kayıp kabul edilmeleri ihtimalini azaltmaya yardım edecektir.

5.3. Kayıp kimlik belgeleri, Interpol'ün Çalınmış ve Kayıp Seyahat Dokümanları veri tabanına kaydedilmelidir.

5.4. Fiziksel ve zihinsel engeli kendisini ifade etmesini engelleyen çocuklar dâhil bilhassa özel ihtiyaçları olan belgesiz mülteci ve göçmen çocuklara, uygun görülen özel, kişiye özgü tıbbi ve psikolojik bakım verilmelidir.

6. Refakatsiz ve ayrılmış çocuk mülteci ve göçmenler özellikle korumasızdır çünkü yakın aile üyelerinin veya ebeveynlerinin bakımından ve korumasından uzaktadırlar. Bu anlamda, üye Devletler aşağıdaki hususları sağlamalıdır:

6.1. Mülteci ve göçmen aileleri birleştirme amacıyla, ebeveynlerin veya diğer aile üyelerinin bulunması için aktif araştırma yapılmalıdır. Avrupa'da "aile birleşiminin kolaylaştırılması ve aile üyelerinin etkin ve insan haklarına uygun şekilde birleşimini teminen Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile iş birliği artırılmalıdır.

6.2. Çocuk alındığı gibi en kısa zamanda, uygun şekilde eğitilmiş bir vasi birey atanır. Göçmen statüsü prosedürleri, göçmen ve mülteci çocuklar için mümkün olan en kısa zamanda ve etkili başvuru ve adil prosedür hakkı gözetilerek gerçekleştirilir.”

6.3. Refakatsiz çocuk mültecilere ve göçmenlere atanan vasilere, çocuk kaybolduğunda hemen çocuk koruma hizmetleri ve polisle bağlantı kurmaları için etkin ve kolay erişilebilir bir mekanizma (yardım hatları gibi) sağlanmalıdır.

6.4. Yaşam koşullarının standart altı olduğu, çocuklar ve üstün yararları için yeterli ilginin sağlanmadığı ve gelişmenin öngörülmediği yerlerdeki, hassas durumdaki mülteci ve göçmen çocukların (örneğin refakatsiz çocuklar) diğer Avrupa ülkelerine hızlıca ve insani şekilde yeniden yerleştirilmeleri sağlanmalıdır.

7. Çocuk mülteci ve göçmenlerin kaybolmasının engellenmesine yönelik tedbirler, aile, vasi, okul, işveren, barınak veya başka yapılardan bilinçli kaçışları dikkate almalıdır. Bu anlamda, üye Devletler aşağıdaki hususları sağlamalıdır:

7.1. Kabul tesisleri korunaklı ve açık olmalı ve en azından temel sağlık ve güvenlik standartlarını karşılamak için gerekli kaynakları ihtiva etmeli ve uzman personel, genellikle derin bir travma geçirmiş ve özel ihtiyaçları olan çocuk mültecilerin ve göçmenlerin bakımı konusunda yeterli eğitimi almış olmalıdır.

7.2. Çocuk göçmenlerin iltica taleplerinin reddedilmesinin muhtemel olduğunda, özellikle uluslararası koruma statüsünün reddedildiğinin bildirilmesi yakın olduğunda, kaçmalarının engellenmesi amacıyla çocuk göçmenlere ilave koruma ve danışmanlık verilmelidir. Geldikleri ülkeye veya güvenli üçüncü bir ülkeye dönmeleri için, çocuklara uyarlanmış uygun yardımla gerçekleştirilmeli ve prosedürün tüm aşamalarında bu çocuk dostu bilgiler iletilmelidir. Kız çocukları kaçakçılığa ve cinsel istismara karşı çok korumasız olduğundan, kaçma riski olan kız çocuklarının korunmasına özel dikkat gösterilmelidir.

7.3. Cinsiyete duyarlı politikalar geliştirilmeli ve cinsiyete duyarlı tesisler, mesela ayrı ve güvenli konutlar, çocuk mülteci ve göçmenler için hazır edilmelidir.

8. Uluslararası Göç Örgütü'nün Kayıp Göçmenler Projesini memnuniyetle karşılayan AKPM, kayıp çocuk mülteci ve göçmenler meselesinin ulusal makamlar nezdinde daha fazla dikkat ve çaba gerektirdiğini kabul

eder. Uluslararası, ulusal ve bölgesel medya, kayıp çocuklar sorununun boyutu ve önemi konusundaki farkındalığı arttırmak ve kayıp göçmen ve mülteci çocukları bulmak ve bulduklarında korunmalarına yardımcı olmak için teşvik edilmelidir. AKPM ayrıca, ulusal parlamentoları, kayıp mülteciler ve göçmenler hakkında, özellikle çocuklara odaklanan bir parlamenter komiser veya genel raportör atamaya davet eder.

9. Yüksek sayıda göçmen ve mülteciye ev sahipliği yapan ülkelerin, çocukların kaybolmasını etkili bir şekilde engelleyici araçlara sahip olamayabileceğinin farkında olan AKPM, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletleri, ortadan kaybolmaları mümkün olduğunca önlemek için teknik ve mali yardım sağlamaya ve ayrılmış mülteci ve göçmen ailelerin aile birleşimini kolaylaştırmaya davet eder.

Tavsiye Kararı 2324 (2020)²

Avrupa'da Kayıp Mülteci ve Göçmen Çocuklar

Parlamenter Asamble

1. 2324 sayılı Avrupa'daki kayıp mülteci ve göçmen çocuklar hakkındaki Kararına atfen, AKPM çocuk mülteci ve göçmenlerin kaybolmalarının engellenmesinin ve kayıp çocukların şiddet, taciz, insan ve organ kaçakçılığı kurbanı olmalarının önlenmesi amacıyla bulunmaları için gereken her şeyin yapılmasının önemini vurgular.

2. AK'nın kayıp mülteci ve göçmen çocukları yönelik özel bir eylemi olmamakla birlikte, bazı AK organları mülteci ve göçmen çocukların kaybolmasının engellenmesinde katma değer sağlayabilirler. Bu sebeple AKPM, Bakanlar Komitesine;

2.1. Üye Devletleri, insan kaçakçılığı ve cinsel suiistimal bağlamında çocuk mülteci ve göçmenlerin kaybolmalarının önlenmesindeki ulusal tecrübelerini paylaşmak üzere, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi (CETS No. 197) ile Çocukların Cinsel Suiistimal ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesine (CETS No. 201) taraf olmaya davet etmeyi,

2.2. Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesine (ETS No. 30) taraf Devletleri, kayıp mülteci ve göçmen çocuklar ile kimliği tespit edilememiş ölmüş çocuklara ilişkin, örneğin Interpol'ün siyah ve sarı bültenleri ile Schengen Bilgi Sisteminden faydalanarak, bilgi değişimi ve karşılıklı yardım için eşgüdümlü stratejileri değerlendirmeye davet etmesini,

2.3. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin çalışmalarını, özellikle de refakatsiz mülteci çocuklar ve bölgesel ve yerel makamların rolü ve sorumlulukları hakkındaki 428 sayılı Kararı ve 414 sayılı Tavsiye Kararını takdir etmesini ve bu konu ile sokakta yaşayan/çalışan çocukların toplumsal entegrasyonu, özellikle çocukların kaybolmasını engellemek için tedbirlere ilişkin 271 sayılı Kararında ortaya koyduğu üzere, göçmen sokak çocukları konularını ele almaya devam etmesi için cesaretlendirmesini,

2.4. Avrupa Konseyi Çocuk Hakları geçici Komisyonunu (CAHENF), vasilik üzerine çalışmaları ve CM/Rec(2007)9 sayılı Bakanlar Komitesinin üye Devletlere refakatsiz göçmen çocuklar için projeler konusunda Tavsiyesinin gözden geçirilmesi bağlamında göçmen çocukların kaybolmasının engellenmesi konusundaki politikalarını gözden geçirmeye davet etmesini,

tavsiye eder.

3. Avrupa Konseyi Mülteci ve Göçmen Çocukların Korunması Eylem Planı (2017-2019) çerçevesinde savaş, şiddet ve zulümden kaçan çocukları korumak için yapılan somut eylemleri tanıyarak, eşliksiz çocuklara Planda verilen özel önemi över. Asamble, Bakanlar Komitesi'nden Planın değerlendirilmesine ve izlenmesine yüksek öncelik verilmesini, Plan çerçevesinde geliştirilen araçların tanıtımının ve kullanımının desteklenmesini ister. Halihazırda başarılı çalışmaların devamının sağlanması amacıyla bu alana yenilenmiş öncelik verilmelidir.

² 30 Ocak 2020 tarihli Asamble görüşmesi (8'inci oturum) (Bkz. Doc. 15026, Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler Komisyonu Raporu, Raportör: Sayın Serap Yaşar ve Doc. 15032 Sosyal İşler, Sağlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu Görüş Raporu, Raportör: Lord Touhig). Metin, Asamble tarafından 30 Ocak 2020 tarihinde (8'inci oturum) kabul edilmiştir.

Raportör Sayın Serap YAŞAR'ın Açıklayıcı Memorandumu

1. Giriş

1. Çocuklar en savunmasız göçmen ve sığınmacı grupları arasındadır ve bu nedenle özellikle, şiddete, cinsel istismara, insan ticaretine ve sömürüye karşı korunmaya muhtaçtır. Europol 2016 yılında Avrupa'da yaklaşık 10.000 kayıtlı çocuk göçmenin kayıp olduğunu belirtmiş³ ve bu dönemde bu çocukların korunması çağrıları siyasi gündemde ön plana çıkmıştır. Yine de, mülteci ve göçmen çocukları koruma çabaları yetersiz kalmaktadır. Avrupa'da neredeyse her iki dakikada bir çocuğun⁴ kaybolduğu tahmin edilmekte ve küresel olarak ise günde kayıtlı bir göçmen çocuğun kaybolduğu ya da öldüğü rapor edilmektedir.⁵

2. Bu gerçekler, Avrupa'daki kayıp mülteci ve göçmen çocuklarla ilgili bir rapor için 2017'de harekete geçmemi sağladı (Doc. 14417). Bu konuda raportör olarak görevlendirildikten sonra, ulusal politikalar hakkında daha fazla bilgi almak için Avrupa Parlamento Araştırma ve Belgelendirme Merkezine (ECPRD) bir anket gönderdim. Bu raporda dikkate alınan ve *AS/Mig/Inf (2019)12* belgesinde özetlenen 4067 numaralı ECPRD anketine verilen cevaplar için minnettarım. Cevapların sayısının yüksek olması ulusal parlamentoların bu konuyu ciddiye aldığını göstermektedir ve bu durum, raporun sonuçlar kısmına yansıtılmıştır.

3. Ayrıca üye olmayan devletlerin ECPRD bağlantılarının bu ankete cevap vermiş olmasını takdir ediyorum. Avrupa'daki mülteci ve göçmenlerin hemen hemen hepsi Avrupa dışındaki ülkelerden gelmektedir. Kayıp mülteci ve göçmenlerin içinde buldukları durum küresel bir boyuta sahiptir.⁶ Mülteci ve göçmen çocukların genellikle bir ülkeden diğerine geçerken kaybolduğu da dikkate alındığında, Avrupa dışındaki ülkelerle iş birliği yapma, deneyim ve bilgi alışverişinde bulunmanın yararlı ve gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. Kendi ülkemdeki tecrübelerime dayanarak, Türkiye'deki durumu *AS/Mig/Inf(2019)11* belgesinde ortaya koydum. Mevcut rapora ilişkin çalışmalara başlamadan önce ve Sayın De Sutter'in zorunlu eğitim yoluyla göçmen çocukların entegrasyonu, güçlenmesi ve korunması başlıklı raporu çerçevesinde, Türkiye'deki ilkökul çağındaki mülteci çocuklar için eğitim alt yapısına ilişkin Türkiye'den uzmanlar dinlenmesi önerim, Komisyon tarafından kabul edildi ve Aralık 2017'de Paris'te bu toplantı gerçekleşti. Bu bağlamda, Mart 2018'de Ürdün'de, Myanmar'daki Rohingya mültecilerinin durumu hakkında Komisyona sunum yapma fırsatı buldum. Endişe verici seviyedeki kayıp sayısını azaltmak ve mülteci ve göçmen çocukları korumak için gerekli politika ve eylemlerin geliştirilmesi amacıyla diğer üyelerin de kendi ülkelerindeki durumu analiz edeceklerini ve duruma şahitlik edeceklerini umut etmekteyim.

2. Kayıp mülteci ve göçmen çocukların kategorileri

5. Bu rapor kapsamında, bir çocuğun nerede olduğu ebeveynleri veya vasileri, okul yetkilileri veya işverenleri ile çocuğu kaydetmek veya denetlemek için yetkili olan kamu makamları tarafından bilinmediği durumlarda, çocuk kayıp sayılır. Çocuklar kaybolduğunda, haklarının tehlikeye atılması veya ihlal edilmesi ihtimali yüksektir. Parlamenterler olarak böyle bir insani trajediye karşı kayıtsız kalamayız; aksine seçim bölgelerimizde ve ülkelerimizde olumlu siyasi eylemlerde bulunmalı ve Avrupa düzeyinde eşgüdüm arayışında olmalıyız.

6. Kayıp mülteci ve göçmen çocuklar, homojen bir grup değildir. Kaybolmalarının çeşitli sebepleri olabileceği gibi farklı sebeplerle korumasız durumda olabilirler. Bu farklılıklar, bu olgunun analiz edilmesini ve mülteci ve göçmen çocukların kaybolmasını engellemek için somut siyasi ve yasal girişimler üretilmesini sağlayacak çıkarımlarda bulunmayı zorlaştırmaktadır. Koşullara bağlı olarak farklı veya çoklu eylemler gerekli olacaktır. Raporumda kayıp mülteci ve göçmen çocukların kaybolmasına neden olan temel özelliklerini ayırt etmeye çalışmaktayım.

2.1. Yaş kategorileri

7. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 1'nci maddesinde "çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan" çocuk olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım genellikle tüm üye devletler tarafından mülteciler ve göçmenler için

³ <https://www.ecre.org/europol-estimates-10000-underage-refugee-children-have-gone-missing/>

⁴ <https://www.infomigrants.net/en/post/11779/europe-s-lost-migrant-children>.

⁵ <https://news.un.org/en/story/2019/06/1041521>

⁶ <https://migration.iom.int/europe?type=arrivals>

uygulanmaktadır. Bununla birlikte, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi on sekiz yaşın altındaki çocukların yaşlarına, olgunluklarına ve kapasitelerine göre farklı korumaya ihtiyaç duyduğunu da kabul etmektedir.

8. Bu Sözleşme'nin 5'inci maddesi, "Taraf Devletler, bu Sözleşme'nin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda ana-babanın (...) sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı gösterirler", demektir. Eğer ebeveynlerin sorumlulukları, görevleri ve hakları, çocuğa tanınan haklar doğrultusunda çocuğa yol gösterme ve yönlendirmeleri "yeteneklerinin geliştirilmesine" bağlıysa, çocuklar yalnızken, üye devletler de bu yol göstermeyi sağlamalı ve mülteci ve göçmen çocuklar için yaşa uygun yaklaşımlar benimsemelidir. Bu, koruma altına yerleştirildikleri ve çocukların kaybolma riskinin olduğu durumlarda da geçerlidir.

9. Aynı şekilde, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12'nci maddesinin birinci fıkrası, "Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanır, " demektir. Bu nedenle üye devletler, mülteci ve göçmen çocukları etkileyen eylemlerini "yaş ve olgunluğa" bağlı olarak farklılaştırmalı ve mülteci ve göçmen çocukların kaybolmasını engellemek üzere politika ve tedbirler, farklı motivasyonları ve yaşla ilgili riskleri hesaba katmalıdır. Kaybolduktan sonra bulunan mülteci ve göçmen çocuklara ilişkin hizmetler, farklı yaşta çocuklara bakım için eğitimli ve anlayış ve ifade olarak farklı meziyetlere sahip personeli de kapsamalıdır.

10. Mülteci ve göçmen çocukların yaşları ve kapasitelerine uygun ve ilgili çocuğun cinsiyeti özelinde, özellikle kız çocuklarını cinsiyet temelli şiddet ve istismardan koruyarak, koruma ve destek sağlanması için dikkat gösterilmelidir.

2.2. Refakatli ve refakatsiz küçükler

11. Eğer refakatli küçükler kaybolursa, ailenin dahil olduğu kötü muamele ve ihmal vakaları hariç, aileler genellikle polise başvuracaktır. Refakatsiz küçükler, eğer resmi yapılar içinde gözetilmiyorsa kayboldukları fark edilmeyebileceği veya polisle temas halinde olan vasileri ya da atanmış diğer görevlilere dayanan bir uyarı mekanizması yoksa, bu konuda daha korumasızdır. Bu nedenle refakatli ve refakatsiz mülteci ve göçmen çocuklar arasında ayırım yapmak önemlidir.

12. Devletlerin kendi toprakları ve yetki alanında tüm insanların haklarına saygı duyması ve temin etmesi, bir yandan kayıp ya da ölü çocuğa dair ailenin haklarının korunmasını, diğer yandan yaşadıkları ülkedeki haklarını korumayı içerir. Kayıp çocuklara (ölü çocuklar da dâhil) ilişkin ailelerin en ilgili hakları; soruşturmaya katılma hakkı, çocuk öldüyse bilme hakkı, çocuğun gömülmesine ilişkin olarak da dâhil özel ve aile hayatına saygı hakkı, çocukların özel korunma hakkı, insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleden korunma hakkı ve tazminat hakkını içerir. Bu haklar, aynı şekilde göç ve göçmenler bağlamında da şüphesiz ki geçerli olmalıdır.

13. Avrupa'daki mülteci ve göçmen çocuk sayısı oldukça yüksektir. 2017 yılında BM Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi (UNDESA), Türkiye'de 1.404.194, Birleşik Krallık'ta 894.851, Rusya Federasyonu'nda 797.981, Almanya'da 777.919, Fransa'da 717.632, İspanya'da 648.374 ve İtalya'da 603.806 mülteci ve göçmen çocuk olduğunu hesaplamıştır.⁷

14. UNICEF Ocak ve Aralık 2018 arasındaki Avrupa Birliği yeni sığınma başvurularına bakarak, 191.360 çocuk başvuran olduğunu ve bunlardan 20.325'inin refakatsiz ve ayrılmış küçüklerden oluştuğunu hesaplamıştır.⁸ Bu çocuklar daha çok Almanya (78.270 çocuk başvurusu), Fransa (24.145 çocuk başvurusu) ve Yunanistan'a (21.770 çocuk başvurusu) başvurmuşlardır. Ancak, tüm küçük çocuklar sığınma başvurusu yapmamaktadır zira bazı ülkeler onlara ikincil ya da insani koruma vermekte ve refakatsiz küçükleri kaynak ülkelere iade etmemektedir.⁹

⁷ <https://www.unicef.org/eca/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>

⁸ Adı geçen kaynak.

⁹ İnsani ve tamamlayıcı yardım, 2011/95 sayılı AB Direktifi'nin 15'inci maddesinde yer almakta ve üçüncü ülke vatandaşlarına veya mülteci sayılmayan ancak ülkesine veya önceki yaşadığı ülkeye döndüğünde ciddi zararlar görebileceği riski olduğuna dair inanılır dayanak sunan ülkelere de sağlanmaktadır. Çoğu AB ülkesi bu korumayı sağlamakta, ki çoğu durumda olumludur, ancak Avusturya, Almanya, İsveç, Macaristan gibi ülkelerde, tamamlayıcı koruma, oturma izni ve aile birleşmesi konularında mülteci statüsü ile eşdeğer haklar sağlamamaktadır.

15. Refakatsiz küçükler, Avrupa'daki tüm mülteci ve göçmen çocukların yüksek bir yüzdesini oluşturmaktadır. Refakatsiz küçükler, 2018'de İtalya'ya gelen çocukların % 83'ünü, İspanya'ya gelen çocukların % 81'ini ve Yunanistan'a gelen çocukların % 14'ünü oluşturmuştur.¹⁰ Nisan 2019'da Strazburg'da gerçekleşen Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler Komisyonu toplantısında Paula Hoffmeyer-Zlotnik, sığınma başvurusunda bulunan refakatsiz küçüklerin % 90'ünün erkek ve 16 ila 17 yaşları arasında olduklarını ve çoğunlukla Afganistan, Somali ve Gine'den geldiklerini gösteren, Almanya'daki uluslararası koruma statüsüne sahip refakatsiz küçükler hakkındaki Avrupa Göç Ağı (EMN) çalışmasını sunmuştur.¹¹

2.3. İstemli ve istemsiz kaybolma

16. Bu alanda istatistiki bilginin mevcut olmaması sorunun büyüklüğünü anlamayı zorlaştırmaktadır. Geri itmeler hakkındaki raporunun hazırlıkları çerçevesinde, meslektaşım Domagoj Hajduković, Mart 2019'da Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler Komisyonu'nda, Hırvatistan'da 2014'ten bu yana alınan 5900 iltica başvurusundan 3500'inin, başvuranların ortadan kaybolması nedeniyle geri çekildiğini; bunun, başvuranların üçte ikisinden fazlasının muhtemelen diğer AB ülkelerine geçtiği anlamına geldiğini ifade etmiştir.

17. İstemli bir eylem zaman içinde istemsiz hale geldiyse, ancak bir çocuk acil yardım veya yardım hatlarını arayacaktır. Böyle bir süreç için, örneğin, bilgi ve farkındalık artırma faaliyetleri, insan ticareti mağdurları için koruma önlemleri kadar hayati olabilir. Petra De Sutter'in raportörlüğünü yaptığı¹² Yunan adalarındaki mültecilerin ve göçmenlerin durumuna ilişkin 2280 sayılı Karar'da (2019), Midilli Adası'ndaki Moria'da Kabul ve Tanımlama Merkezi'nde çocuklar da dahil olmak üzere göçmenleri sömürmeye zorlamak için kullanılan acımasız stratejiler açık şekilde gösterilmiştir.¹³

18. İstemli veya istemsiz kaybolma hallerinde çocuğun yüksek yararı dikkate alınarak çocuk pedagojisine uygun güvenliğini sağlamaya yönelik tedbirler alınır ve devletin çocuk koruma sistemi devreye sokulur.

19. Bu nedenle, çocukları korumaya yönelik alınacak önlemler; çocukların belli bir yüzdesinin bir ev sahibi aile, veli, okul, işveren veya diğer yerleşik kurumdan kaybolmalarını istemli olarak başlatılabileceğini veya kaybolma sürecine katkıda bulunabileceğini dikkate almalıdır. Böyle bir istemli ortadan kaybolma, sonrasında maruz kalınan sömürü ve istismar sebebiyle istemsiz bir duruma dönüşebilir.

2.4. Kayıtlı ve belgesiz küçükler

20. Belgesiz veya kaçak göçmenler hassas bir durumdadır, çünkü bunlar yasa dışı şekilde yaşarlar ve bu nedenle de yasaların koruması dışında kalırlar. AB, 2007-2009 yılları arasında AB'de 1,9 ila 3,8 milyon düzensiz yabancı oturan olduğunu hesaplayan CLANDESTINO araştırma projesini finanse etmiştir.¹⁴ 2015 ve 2016 yıllarında göçmen ve mültecilerin gelişindeki muazzam artış, büyük olasılıkla Avrupa'daki belgesiz küçük sayısını arttırmıştır.

21. Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler Komisyonu toplantısında, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Özel Raportörü Agnès Callamard 2018'de ölen göçmenlerle ilgili verilerin buzdağının sadece görünen kısmını yansıttığını söylemiştir. Avrupa dışındaki geçiş ülkelerinin çoğunda göçmenlerin karşılaştıkları tehlikeli durum göz önüne alındığında, daha fazla sayıda göçmenin Avrupa'da bir ülkede kayıt altına alınmadan önce can verdiği veya kaybolduğu varsayılmaktadır. Daha önceden kayıt altına alınmadıkları için bu kişilerin ölümleri veya ortadan kaybolmaları gözden kaçmaktadır. Bu, sadece kurbanlar ve aileleri için değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumumuz için de büyük bir insani trajedir.

22. Associated Press'e mensup gazeteciler, yakın zamanda, isimsiz cenazeleri sayarak ve yerel kaynaklara atıfta bulunarak ölen göçmenlerin sayısının, Birleşmiş Milletler'in rakamlarından çok daha fazla olduğunu belirtmiştir.¹⁵ Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), Kasım 2013'te Milano Üniversitesi'nde, hayatını kaybeden göçmenlere odaklanan kimliği tespit edilemeyen merhumlara ilişkin bir konferans düzenlemiştir.¹⁶ O zaman sunulan çözüm öneriler henüz ölçülebilir bir etki doğurmamıştır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2019 yılında "Kayıp Göçmenlerin Tespiti Konusunda En İyi Uygulamaların Analizini" yayımlamıştır.¹⁷

¹⁰ <https://www.unicef.org/eca/emergencies/latest-statistics-and-graphics-refugee-and-migrant-children>

¹¹ <http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Downloads/Infothek/Sonstige/presentation-emn-studie-umf-europarat.pdf>

¹² <https://www.dw.com/en/council-of-europe-slams-greece-over-refugee-camp-conditions/a-47576477>

¹³ <https://bellbirdadvocacy.files.wordpress.com/2019/06/advocacy-paper-situation-lesvos-bellbird-advocacy..pdf>

¹⁴ <http://irregular-migration.net/index.php?id=217>

¹⁵ <https://www.apnews.com/e509e15f8b074b1d984f97502eab6a25>

¹⁶ <http://www.cruzroja.es/pls/portal30/url/ITEM/0706E00E04B33E05E05490E2BA533AB8>

¹⁷ https://publications.iom.int/system/files/pdf/identification_of_missing_migrants.pdf

3. Ulusal eylem

23. ECPRD aracılığıyla, ulusal parlamentoların araştırma departmanlarına üç soru sordum: (1) Ülkenizde kaç mülteci ve göçmen çocuk kayıptır? (2) Bir mülteci veya göçmen çocuk ortadan kaybolursa, kim (örneğin yetkili, konaklama merkezi, okul, işveren, veli, ev sahibi aile) yasal olarak polise ortadan kaybolmayı bildirmekle yükümlüdür? (3) Mülteci ve göçmen çocuklar ülkenizde nasıl kayıt altına alınmakta ve belirlenmektedir?

24. Cevaplar çoğu ülkenin kayıp mülteci ve göçmen rakamlarını sağlayabildiğini gösterdi. Bazı ülkelerde kayıp mülteci ve göçmen çocuklar için alınmış özel tedbirler bulunuyordu. Buna rağmen üye devletlerin ortak eş güdümlü yaklaşımlara ve ulusal sınırlar boyunca etkin bir iş birliğine sahip olmaktan açıkça uzak olduğu ortaya çıktı.

25. Her ne kadar ulusal yetkililer kayıp mülteci ve göçmenlerle ilgili genellikle sınır ötesi iş birliğine ve karşılıklı yasal desteğe¹⁸ itimat etse de, bu ulusal yetkililerin ilk önce kendi ev ödevlerini yapmaları gerektiği açıktır, zira mültecilerin ve göçmen çocukların kaybolmaktan korunmasından öncelikle onlar sorumludur.

4. Uluslararası eylem

4.1. Birleşmiş Milletler

26. Birleşmiş Milletler'in kayıp mülteci ve göçmen çocuklarla ilgilenen belirli bir organı bulunmamakla birlikte, bazı uzmanlaşmış BM kuruluşları kayıp çocuklar için ya da çocuklarla ilgili eylemlerde bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, taraf devletler için yükümlülükler doğurmaktadır. Mülteci ve göçmen çocuklar bu temel haklara tam olarak sahiptir. Çocuğun üstün yararı, genellikle bir çocukla ilgili ulusal eylemleri ölçen kıstastır.

27. Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) Kayıp Göçmenler Projesi, kaybolan veya ölen mülteci ve göçmenler hakkında veri toplamaktadır.¹⁹ Bu rakamlar sadece buzdağının görünen yüzü olsa da, bu istatistiksel bilgi politika yapıcılar için önemli bir göstergedir. Bu rapor için, bu verilerde yaş kategorileri ve cinsiyet, engellilik ve sağlık sorunları gibi diğer potansiyel hassaslıklar tanımlanmalıdır. Bu bağlamda, IOM tarafından yayımlanan Ölümçül Yolculuklar Cilt 4: Kayıp Göçmen Çocuklar önem arz etmektedir.²⁰

28. UNHCR, 1988' de Mülteci Çocukların Korunması ve Bakımı İlkelerini²¹ belirlemiştir ve IOM ve UNICEF²² ile birlikte Avrupa'da mülteci ve göçmen çocuklar hakkında düzenli olarak veri yayımlamaktadır. UNICEF, politika ve savunuculuk çalışmalarının yanında Orta Doğu'da ve Türkiye'de²³ Suriyeli çocuk mültecilere yönelik projeler yönetmektedir.

29. 1995'te kurulmuş olan BM Refakatsiz ve Ayrı Çocuklar için Kuruluşlararası Çalışma Grubu (IAWG-UASC)²⁴, Refakatsiz ve Ayrı Çocuklar için bir Kılavuz²⁵ ve Saha El Kitabı²⁶ oluşturmuştur. Bunlar, ulusal makamlar kadar uluslararası paydaşlara da rehberlik sağlamaktadır.

4.2. Interpol

30. 6 Eylül 2019 tarihinde, Cyril Gout, Interpol Adli Tıp ve Polis Veri Yönetimi Direktör Yardımcısı, Komisyonu, ailevi kaçırma, adli suç teşkil eden kaçırma ve açıklanmayan kayboluş²⁷ mağduru kayıp kişiler için küresel polis alarmı olan "Sarı Bülten" hakkında bilgilendirmiştir. Sarı bültenler, 7207 sarı bültenin halen dolaşımda olduğu Interpol internet sitesi üzerinden kamuya paylaşılabilir. ²⁸ Bu sistem sadece göçmen

¹⁸ <https://www.coe.int/en/web/transnational-criminal-justice-pcoc/mutual-legal-assistance>

¹⁹ <https://missingmigrants.iom.int/>

²⁰ <https://missingmigrants.iom.int/fatal-journeys-volume-4-missing-migrant-children>

²¹ <http://www.unhcr.org/protection/children/3b84c6c67/refugee-children-guidelines-protection-care.html>

²² <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/60348>

²³ <https://www.unicef.org/appeals/syrianrefugees.html>

²⁴ Üyeleri, Kızılhaç Uluslararası Komitesi, Uluslararası Göç Örgütü, Uluslararası Kurtarma Komitesi, Çocukları Kurtarın Vakfı, BM Çocuk Fonu, BM Mülteciler Yüksek Komiseri ve "World Vision International" adlı kuruluştur.

²⁵ <https://www.iom.int/sites/default/files/TOOLS-WEB-2017-0322.pdf>

²⁶ <https://www.iom.int/sites/default/files/HANDBOOK-WEB-2017-0322.pdf>

²⁷ <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Notices/Yellow-Notices>

²⁸ <https://www.interpol.int/en/How-we-work/Notices/View-Yellow-Notices>

ve mültecilere özel olmamakla beraber kaybolanları bulma hususunda önem teşkil etmektedir. Yanı sıra, Interpol kimliği tespit edilemeyen cesetler için Siyah Bültenler yayımlamaktadır. Bu bültenler, kayıp kişilerin akıbetini netleştirmekte yardımcı olabilmektedir. Bu çalışma, Interpol Genel Kurulunun 2017 yılında kabul ettiği mülteciler hakkında veri işleme politikası uyarınca yapılmaktadır.²⁹ Son olarak, Çalınmış ve Kayıp Seyahat Dokümanları veri tabanı, kayıp çocukları tespit etmekte yardımcı olabilir.

4.3. Avrupa Birliği

31. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA), “Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için vesayet: Kaçakçılık mağduru çocukların özel ihtiyaçlarını karşılamak için vesayet sistemlerini güçlendirme kılavuzu”³⁰ ’nu yayımlamıştır. AB kurumu Frontex ise “VEGA El Kitabı: Havaalanlarında çocuklar, Hareket halinde risk taşıyan çocuklar - Sınır kolluk görevlileri için talimatlar”³¹ belgesini yayımlamıştır. AB içindeki göçmenler hakkındaki veriler Eurostat tarafından oluşturulmaktadır.³²

32. FRA, ayrıca, büyük göç hareketlerinden özellikle etkilenmiş bu üye Devletlere varan kişilerin (kayıp çocuklar dâhil) temel haklarının durumunun aylık değerlendirmesini hazırlar, göç ve yasa teklifleri bağlamında çocukların haklarına ilişkin görüşlerini yayımlar.³³

33. Çok sayıda yasa girişimine (AB iltica paketinin reformunu da içeren) ve konuyla ilgilenen diğer kurumlar ile AB kurumlarını desteklemek için fon sağlanmasına neden olan ‘(2010-2014) Refakatsiz Küçükler AB Eylem Planı’nda³⁴ kayıp refakatsiz göçmen çocuklar sorunu, öncelik olarak tespit edilmiştir. 2017 itibarıyla, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Kurumlarının desteğiyle, üye Devletler; (a) aile bağlarının doğrulanmasını ve kayıp çocukların sınır ötesinde izinin sürülebilmesini sağlamak için karşılaştırılabilir veri toplamaya ve paylaşmaya; (b) parmak izi ve biyometrik veri toplarken çocuk dostu ve toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımlar benimsemeye; (c) çocuk koruma görevlilerinin her sıcak noktaya atandığından ve çocuğun korunmasından sorumlu kişinin kayıt ve tespit süreçlerinin erken aşamalarında var olmasından emin olmaya; (d) tüm kaybolan refakatsiz çocuk olaylarına tepki vermek ve sistematik olarak raporlamak üzere gerekli prosedür ve protokolleri hayata geçirmeye teşvik edilmiştir.

34. AB, 2014’te Avrupa Kayıp Çocuklar ile birlikte SUMMIT (Kuruluşlararası İşbirliği ile Aktörleri Eğiterek ve En İyi Uygulamaları Belirleyerek Refakatsiz Göçmen Küçükleri Kaybolmaktan Koruma) projesini başlatmış ve finanse etmiştir. Bu proje, üye Devletlerde kaybolmaların önlemesi için en iyi uygulamaları belirlemeye çalışmaktadır.³⁵ SUMMIT Projesinin çıktılarında biri de, göçmen çocuklarla çalışan profesyoneller için rehberlerdir (örneğin, çocukların kaybolmasını önlemeyi hedefleyen, erken entegrasyon, 18 yaşından sonra destek, sivil topluma dahil olma gibi politikaları da içeren farklı Avrupa şehirlerinden iyi örnekleri bir araya getiren ‘Göçte Kayıp: Çocukları Kaybolmaktan Korumak için Birlikte Çalışmak, yerel gerçeklerden Avrupa’nın önceliklerine’³⁶ başlıklı yayın).³⁷

35. Kayıp bir kişi için verilen alarm işareti, AB Şengen Bilgi Sistemi (SIS) üzerinden AB ve SIS sistemine katılan Şengen ülkelerindeki polisler ve sınır kolluk görevlilerine ulaştırılmaktadır.³⁸ Bir STK olan Amber Alarm, SIS içerisine kayıp çocuklar için önleyici alarmlar (kaçma riski olan veya kaybolduklarında zarar görme riski olan çocuklar için) koymayı savunmuştur.³⁹

36. 2014 ve 2016’da Avrupa Parlamentosu, birçok kararında göçmen çocukların kaybolmasını ele almıştır. ⁴⁰ Kararlar, iki kez Avrupa Komisyonunu refakatsiz çocukların kaybolmamasını temin etmeye ve bu amaçla ve

²⁹ <https://www.interpol.int/en/News-and-Events/News/2017/INTERPOL-General-Assembly-adopts-data-processing-policy-on-refugees>.

³⁰ <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care-handbook-reinforce-guardianship>

³¹ https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

³² <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>

³³ <https://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders/overviews>

³⁴ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/action-plan-unaccompanied-minors-2010-2014_en

³⁵ <http://missingchildreurope.eu/summit>

³⁶ <http://missingchildreurope.eu/catalog/categoryid/9/documentid/469>

³⁷ SUMMIT Projesinin diğer çıktıları için: <http://missingchildreurope.eu/summit>

³⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system/alerts-and-data-in-the-sis_en

³⁹ <https://www.amberalert.eu/preventive-alerts-eu-borders-save-missing-children/>

⁴⁰ European Parliament Resolution of 27 November 2014 on the 25th anniversary of the UN Convention on the Rights of the Child (2014/2919(RSP) ; European Parliament Resolution of 14 December 2016 on the Annual Report on human rights and democracy in the world and the European Union’s policy on the matter 2015 (2016/2219(INI)), European

kaybolan çocukların yerini bulmak için bir strateji oluşturmaya davet etmiştir. Yinelenen önemli sözlü sorular, çocukların iltica sisteminden kaybolmalarını engelleyecek, çocuk kaybolmalarının bildirimlerini geliştirecek ve İtalya ve Yunanistan'dan daha fazla çocuğun taşınmasında üye Devletlerin nasıl destekleneceğine ilişkin tedbirlerle ilgilidir. Kasım 2017'de, Avrupa Parlamentosu Sivil Özgürlükler Komisyonu, kaybolma riski yüksek çocuklar için önleyici uyarının SIS sistemine dâhil edilmesini oylamıştır.

4.4. Kızılhaç ve Kızılay

37. Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC), kayıp ve ayrı kişileri ailelerine kavuşturma konusunda köklü bir geçmişe sahiptir. ICRC'nin çalışmaları, Nijerya'da refakatsiz çocuk mültecilerin ailelerine kavuşmasına yardım etme gibi uygulamalı eylemlerden⁴¹ politika tavsiyelerine⁴² kadar geniş bir alana yayılmıştır. ICRC, 2019 Mayıs ayında Yunan Parlamentosunun kayıp göçmenlerin kaderini ilgilendiren insani ve hukuki sorunlar üzerine özel bir oturumuna katkı sağlamıştır.⁴³ Kızılhaç ve Kızılay toplulukları ve hareketleri aracılığı ile ICRC, mülteci ve göçmen çocukların kaybolduğu birçok ülkede yardımda bulunabilmektedir.

38. Türk Kızılayı'nın Aile Bağlarının Yeniden Tesisi Programı⁴⁴ Kızıl Haç ve Kızılay Hareketi tarafından düzenlenmekte ve ICRC ile iş birliği içerisinde Kızıl Haç ve Kızılayın ulusal toplulukları tarafından uygulanmaktadır. Program kayıp kişilerin izini sürmek ve ayrılmış aileleri bir araya getirmek içindir. ICRC ve ulusal topluluklar, kayıp kişilerin izini sürme, aile mesajlarının iletimi, aile birleşmeleri ve ilgili yetkili ve kurumlarla iş birliğini koordine eden küresel Aile Bağları Ağı'nı oluşturur. Türkiye'de Kızılay, İçişleri ve Milli Savunma Bakanlıkları ile diğer paydaşlarla iş birliği içinde, bireysel başvuruları veya diğer ortaklarca iletilen sevkleri çözmek üzere toplu ve kolektif çalışmaları düzenlemek ve kolaylaştırmak için ulusal mekanizmaları ve çerçeveyi kurmuştur. Program, kitlesel nüfus hareketleri ile sonuçlanan ve son yıllarda gelişme sağlanamayan ulusal felaketler ve acil durumlarda ciddi artış gözlemlenmiştir.

4.5. Sivil Toplum Kuruluşları

39. Kayıp çocukların bulunmasına yardımcı olan sivil toplum kuruluşları arasında, Kayıp Avrupa Çocukları adlı sivil toplum kuruluşu, münhasıran kayıp göçmen ve mülteci çocuklar üzerine çalışmalar yapmıştır. Kayıp Avrupa Çocukları, kayıp göçmen ve mülteci çocukları, "devlet makamlarına kayıtlı ve kaydedildikten sonar gönderildikleri kabul merkezlerinden kaybolan küçükler" olarak tanımlamaktadır.⁴⁵ Bu kayıp çocuklar, refakatsiz veya ayrı olabilecekleri gibi aileleri ile yaşayan çocuklar da olabilir.

40. Çocuk ticareti, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisi konularında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Özel Raportörü Maud De Boer-Buquicchio, Haziran 2018'de, Strazburg'da Göç, Mülteciler ve Yerinden Edilmiş Kişiler Komisyonunda sunum yapmıştır. De Boer-Buquicchio, göçmen ve mülteci çocukların özellikle bir ülkeden diğerine geçmeye yatkın olmaları sebebiyle uluslararası iş birliğinin artırılması gerektiğinin altını çizmiştir. Bunun yanı sıra, çocukların-göçmenlik statülerinin riske gireceğinden endişe duymadan güvenle- kullanabilecekleri kolay erişilebilir yardım hatlarının ve korumanın sağlanması büyük gerekliliktir. Nitekim Kayıp Avrupa Çocukları, Avrupa genelinde 19 yardım hattı kurmuştur.⁴⁶

41. Kayıp Avrupa Çocukları, Mayıs 2017'de AMINA (Avrupa'da Göçmen Çocukların Korunması) Projesini başlatmıştır. Amina Arapçada "güvenli olan" anlamına gelmektedir. Proje, Avrupa'da göç sırasında çocukların kaybolmasına ve sömürülmesine yol açan koruma boşluklarını kapatmayı amaçlamaktadır. Proje ile, Avrupa Birliği'ndeki göçmen çocuklara faydalı bilgiler (hosteller, destek merkezleri, hizmetler vs.) sağlayan telefon uygulaması MINILA aracılığıyla çocuklara, kazandıkları haklar ve AB'nin farklı ülkelerinde erişebilecekleri fırsatlar ve hizmetler hakkındaki bilgilere erişim olanağı sağlanmıştır.⁴⁷ Proje, 'Smile of Child' (Yunanistan), 'Missing People' (Birleşik Krallık), 'Centre Français de Protection de L'Enfance ve La Mouette' (Fransa), 'Child Focus ve Medecins du Monde Belgium and France' dahil olmak üzere 7 farklı AB ülkesinden 12 örgütü

Parliament Resolution of 13 December 2016 on the situation of fundamental rights in the European Union in 2015 (2016/2009(INI))

⁴¹ <https://www.icrc.org/en/document/nigeria-refugees-children-chad>

⁴² https://www.icrc.org/sites/default/files/document/file_list/missing-migrants-families.pdf

⁴³ <https://www.icrc.org/en/document/hellenic-parliament-icrc-address-humanitarian-needs-missing-migrants-families>

⁴⁴ <http://www.kizilaytoplummerkezleri.org/en/restoring-family-links-rfl>;

<https://familylinks.icrc.org/en/Pages/Countries/Turkey.aspx>

⁴⁵ 'Lost in Migration: working together in protecting children from disappearance'. Conference Conclusions, Missing Children Europe, 2017. Available at: http://lostinmigration.eu/Conclusions_Lost_in_Migration_Conference.pdf

⁴⁶ <http://missingchildreurope.eu/hotline>

⁴⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=sO9SQgMit6s>

kapsamaktadır. Projenin amacı, sınır aşan ve yatay seviyede küçüklerin kaybolması, ticareti ve suiistimali vakalarını yöneten prosedürleri geliştirmektir.⁴⁸

42. Çocuk Kurtarma⁴⁹, farkındalığı artırmayı amaçlayan ve Yunanistan'da "Çocuk Gülümsemesi", Belçika'da "Çocuk Odağı" tarafından koordine edilen iki farklı projeyi inceleyen pilot bir projedir. Kayıp Avrupa Çocukları ve ICRC ile birlikte, bu kuruluşlar, kayıp çocukların aranması hakkında kamuoyunu bilgilendirmek için bir telefon uygulaması ve Kızıl Haç tarafından yönetilen bir platform kurmuştur.⁵⁰

43. Şubat 2007 tarihli Avrupa Komisyonu kararının ardından, yerel örgütler aracılığıyla 31 Avrupa ülkesinde Kayıp Çocuklar Avrupa eşgüdümünde faaliyet gösteren kayıp çocuklar için '116000 Avrupa telefon yardım hattı'⁵¹ kurulmuştur. 7/24 ücretsiz ve hızlı duygusal, psikolojik, sosyal, yasal ve idari destek sağlamaktadır. Bu belli ülkelerde, üçüncü ülkelerden gelen refakatsiz kayıp çocukları da kapsar.

44. "AMBER Alert Europe" 16 ülkeden 22 üyeye (kolluk kuvvetleri, bakanlıklar ve STK'lar) sahip uluslararası bir STK'dır. Bunun Polis Ağı, 12 AB ülkesinden kolluk kuvvetlerini temsil eden 35 uzmandan oluşur. Her ne kadar bu ağ tüm kayıp çocukları aramak için tasarlanmışsa da, uluslararası bağlantıları kayıp göçmen çocukları aramak için kullanılıyor ve sonuçlar cesaret verici gözüküyor.⁵²

45. Ayrıca dünyanın diğer bölgelerinde de, göçmen çocuklar risk altındadır. Örneğin, Çocukları Kurtarın adlı bir yayın, Güney Doğu Asya'daki çocuk mültecileri ele almaktadır.⁵³ Avrupa bu gibi örneklerden ders çıkarabilecektir.

4.6. Avrupa Konseyi (AK)

46. AK bünyesinde imzalanan 2005 tarihli "Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi" (CETS No. 197) ve 2007 tarihli "Çocukların Cinsel Sömürüye ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" (CETS No. 201) bu bağlamda değerlendirilebilecek iki sözleşmedir. İki sözleşme de, imzacı tarafların yükümlülüklerini yerine getirmelerine ilişkin hükümetler arası komisyonlar oluşturmuştur. AK Demokrasi Genel Direktörü iki komisyonda da bulunmakta ve üye devletlere yardımcı olmak için projeler geliştirmektedir.

47. 2016 tarihli, 2136 sayılı Avrupa'da refakatsiz küçüklerin korunmasının düzenlenmesine ilişkin Kararın kabulü ile AKPM üye devletlere:

- Ulusal polis teşkilatlarının; kayıp çocuklara ilişkin güvenilir, kapsayıcı ve düzenli olarak güncellenen veri tabanları oluşturmak amacıyla iş birliği yapmalarını sağlama ve refakatsiz çocuklara zarar veren, onları istismar eden suç örgütlerine dair soruşturmalara Europol ve Frontex'i dahil etme;
- kayıp çocukların izlenmesi çabalarında tam iş birliği yapma ve Schengen Bilgi Sistemi'nin geliştirilmesine destek verme;
- çocukların özellikle korumasız olduğu suç teşkil eden faaliyetlerden ve çocuk ticaretinden korunmasını sağlama; bölgelerindeki kaynak ve transit ülkelerle iş birliği yapma;
- Refakatsiz göçmen çocukların kaybolmasını önleme; refakatsiz küçüklerin kabul edilmesinden entegre edilmelerine kadar olan sürecin değişik aşamalarında korumasız kalması riskini minimuma indirmek için sorumlulukların sorunsuz bir şekilde aktarılmasını sağlama,

çağrısında bulunmuştur.

48. Çocukların korunması hususunda AKPM, AK tarafından atılan adımları takip etmekte, desteklemekte veya hatta Haziran 2019'da sona eren *Göç Nedeniyle Çocukların İdari Gözetim Altına Alınmasına Son Kampanyası* gibi bazen bunların başlatıcısı olmaktadır ve *Çocuğun İdari Gözetim Altına Alınmasına Son Küresel Kampanyasına* katkı vermiştir.⁵⁴

⁴⁸ <http://aminameanssafe.eu/>

⁴⁹ <https://www.childrescue.eu/demonstrators/>

⁵⁰ <https://www.hamogelo.gr/gr/en/ta-nea-mas/enarksi-dokimon-apo-to-chamogelo-tou-paidiou-tis-efarmogis-gia-kinita-childrescue-pou-tha-enimeronei-tous-polites-gia-tin-anazitisi-anilikon-pou-echoun-eksafanistei/>

⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/116000-single-eu-hotline-number-missing-children>

⁵² <https://www.amberalert.eu/>

⁵³ <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/thejourney.pdf>

⁵⁴ <https://endchilddetention.org/who-we-are/>.

49. AKPM ayrıca; 1993 tarihli 1211 sayılı “kaçak göç: insan kaçakçıları ve kaçak göçmenlerin işverenleri” başlıklı Tavsiye Kararında kaçak göç konusunu ele almıştır. Tavsiye Kararında Bakanlar Komitesine; insan kaçakçılarına ve kaçak göçmenlerin işverenlerine yaptırım uygulanmasına ilişkin hükümler içeren, kaçak göçün bütün biçimleriyle mücadele etme amacıyla tasarlanacak ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyinin 1983/30 karar sayılı insan kaçakçılığının ve fuhuş yoluyla sömürünün önlenmesi Kararı ve 1991/35 karar sayılı insan kaçakçılığının önlenmesi Kararı üzerine kurgulanacak bir sözleşme hazırlaması tavsiye edilmiştir.

50. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı ile birlikte AK, çocuk haklarına ilişkin Avrupa Hukuku El Kitabı⁵⁵ ile sığınma, sınırlar ve göçe ilişkin Avrupa Hukuku El Kitabını⁵⁶ yayımlamıştır.

V. Sonuç

51. Mülteci ve göçmen çocukların kimliklerinin belirlenmesi ve kayıt altına alınması, kimlik dokümanlarına sahip olmaları ya da olmaları, kaybolmalarını kaydetme ve aramayı başlatma kapasitesini temin etmek için gerekli bir koşuldur. Bu özellikle, istismar ve kötü muameleye organize bir yerde kalan çocuklardan daha fazla maruz kalan göçmen sokak çocuklarının vakalarında önemlidir.

52. Kayıt altına alınmış mülteci ve göçmen çocukların şartlarının iyileştirilmesi kendi rızaları ile kaybolmalarının engellenmesine yardımcı olacaktır. Şartların iyileştirilmesi; yeterli korumanın, barınma, sağlık hizmeti, okul veya iş bulma ve aile üyelerini bulma hususunda yardımın sağlanmasını içerir.

53. Mülteci ve göçmenlerin çoğunda olduğu gibi, çocuklar daha güvenli bir bölgeye ulaşmak için insan kaçakçılarından faydalanmaktadır. Bu durum, çocukları organize suç ve buna ilişkin diğer risklere daha fazla maruz bırakmaktadır. Kaçakçılara ödenecek olan yüksek meblağı kaçırılacak olan kişinin sağlanması gerekmektedir. Çocukların genel olarak ekonomik kaynaklara erişiminin kısıtlı olması ve çocuk işçiliğinin yasak olması sebebiyle bahsi geçen meblağı çocuklar çoğunlukla yasal olmayan işçilik, fuhuş veya uyuşturucu satıcılığı gibi suçlara bulaşarak elde etmektedirler. Kayıp çocuklar böylece suçun kurbanı ve faili olurlar. Bahsi geçen yasal olmayan faaliyetler, kayıtsızlık ve kaçaklık statülerini sürdürmelerine neden olmaktadır.

54. Çocuklar dâhil olmak üzere vefat eden kişilerin kimliklerinin belirlenmesi en azından iki önemli amaca hizmet etmektedir: vefat etmiş kişilerin ailelerinin bilgilendirilmesi ve benzer vakaların gelecekte tekrar yaşanmasını önlemek için halkın bu kişilerin de yaşamış olduğu ölümcül riskler hakkında bilgilendirilmesi.

55. Bu konunun önemi ve aciliyeti göz önüne alındığında bir yığın siyasi tavsiye akla gelmektedir. Mamafih, bu Rapor Avrupa Konseyi'nin mevcut çalışmalarına katma değer sağlayabilecek konulara odaklanmalıdır. Ek olarak, ulusal çapta ve Avrupa çapında daha etkili olması için AK'nın faaliyetlerinin parlamenter boyutu da güçlendirilmelidir. Konunun önemi ve aciliyeti göz önüne alındığında, Avrupa'daki kayıp göçmen ve mülteci çocuklar konusu bir parlamenter kampanyaya dönüştürülmelidir.

56. Mültecilerin korunması ve göçmen çocukların kaybolmalarının önlenmesi için çok sayıda faydalı proje ve faaliyet yürütülmektedir. Çeşitli paydaşlar kendi gerçekleştirdikleri projelerle bu amaca katkı sağlamaktadırlar. Bu projelerin çoğu belirli odak noktalarına sahiptir ve tüm Avrupa nezdinde örgütlenmemiştir. Ulusal meclisler, bu projeleri etkin şekilde destekleme ve bunlar arasında eşgüdüm ve iş birliği yaratma konusunda yardımcı olabilirler.

57. Göçmen ve mülteci çocukların kaybolmasını engelleyecek başarılı stratejilerin oluşturulması için polis dâhil ilgili ulusal ve bölgesel yetkililer arasında hukuki yardım ve sınır aşan iş birliği yaşamsal unsurlardır. Avrupa Konseyi, Avrupa'da bu tür bir iş birliğinin kurulması ve uluslararası hukuk çerçevesinde bu iş birliğine zemin oluşturma konusunda büyük bir deneyime sahiptir. Avrupa Konseyi çatısı altında çalışan parlamenterler olarak, bu eşsiz tecrübeyi, şu an için sayısını bile belirleyemeyeceğimiz kayıp göçmen ve mülteci çocuklar konusunda iş birliği için bir temel olarak kullanmalıyız.

58. Bu iş birliğine pratik destek, örneğin, Interpol, Europol, Frontex, Kızılay ve Kızılhaç gibi teknik kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanabilecektir. AKPM'nin siyasi rehberliği ve desteği bu anlamda yararlı olabilecektir.

59. Europol, Interpol ve Frontex'in kayıp çocukları bulmak konusundaki araçları güçlendirilmeli ve etkinlikleri mali, teknik ve personel desteği ile artırılmalıdır.

⁵⁵ https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ENG.PDF

⁵⁶ https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_asylum_ENG.pdf